

Roczny Plan Działania na rok: 2023

Tytuł lub zakres projektu: Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży

Wersja fiszki: 3

Numer i data uchwały Komitetu Monitorującego:

Informacje o instytucji opracowującej fiszkę

Instytucja: Ministerstwo Edukacji Narodowej

Dane kontaktowe osoby (osób) do kontaktów roboczych: Rafał Lawenda, rafal.lawenda@mein.gov.pl, tel.: 22 347 43 74

Fiszka projektu wybieranego w sposób niekonkurencyjny

Podstawowe informacje o projekcie

Numer i nazwa Priorytetu: 1 - Umiejętności

Numer i nazwa działania FERS: Działanie 01.06; Edukacja włączająca

Cel szczegółowy, w ramach którego projekt będzie realizowany:

ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Typ projektu FERS: Rozwój systemu edukacji włączającej dla wszystkich osób uczących się

Wsparcie społecznej, więziotwórczej i włączającej funkcji szkoły

Podmiot, który będzie wnioskodawcą:

Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy

Cel i opis projektu (w tym uzasadnienie realizacji i planowana trwałość)

Celem projektu jest:

- wypracowanie i zwalidowanie rozwiązań metodycznych i organizacyjnych wspierających dostępność edukacji dla dzieci i młodzieży oraz wzmacniających społeczną, więziotwórczą i włączającą rolę szkoły, m.in. poprzez konsekwentne włączanie ich jako integralny aspekt codziennych zajęć szkolnych,
- rozwijanie kompetencji kadr systemu oświaty w obszarze pracy z dziećmi oraz uczniami i uczennicami z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych i rozwojowych.

Identyfikacja problemów i wyzwań:

Pomimo istniejących ogólnych ram legislacyjno-organizacyjnych¹, a także dotychczas podejmowanych przez MEN działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych wszystkich dzieci, uczniów i uczennic, nadal identyfikowane są trudności w realizacji przepisów prawa w codziennej

¹ Prawa te zostały określone w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (w szczególności art. 31, 32, 70 i 72), Konwencji o prawach dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120 poz. 526, z późn. zm.), Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), ustawie z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r. poz. 1915, z późn. zm.).

praktyce przedszkoli, szkół i placówek w zakresie zadań związanych z realizacją potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci, uczniów i uczennic oraz ich rodzin. Bariery w zakresie dostępu do odpowiedniego wsparcia w procesie kształcenia występują zarówno w przypadku uczniów i uczennic doświadczających trudności w uczeniu się, np. wynikających z niepełnosprawności, jak też uczniów i uczennic szczególnie uzdolnionych. Potwierdzają to wyniki badań naukowych² oraz kontroli prowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli³ i Biuro Rzecznika Praw Dziecka⁴. Rekomendacje dotyczące sposobu przezwyciężenia barier w zakresie dostępu do wsparcia edukacyjnego i specjalistycznego były także formułowane w toku m.in. prac komisji i zespołów eksperckich⁵ oraz badań

² W roku szkolnym 2020/2021 w ramach nadzoru pedagogicznego w szkołach monitorowano uwzględnianie zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów w procesie kształcenia. Na zlecenie MEiN wyniki monitorowania zostały poddane analizie przez Instytut Badań Edukacyjnych. Raport z tych analiz zawiera szereg rekomendacji dotyczących koniecznych zmian. Również „Raport merytoryczny. Edukacja włączająca – bilans otwarcia 2020” (<https://www.ore.edu.pl/2021/10/raport-edukacja-wlaczajaca-w-polsce/>), opracowany na podstawie analiz prowadzonych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, wskazuje na obszary, które wymagają interwencji i zmian. W roku szkolnym 2020/2021 prowadzone było przez Uniwersytet Śląski badanie „Analiza praktyki szkolnej i charakterystyka szkoły efektywnie realizującej edukację włączającą w praktyce” (<https://www.ore.edu.pl/2021/11/analiza-praktyki-szkolnej-i-charakterystyka-szkoly-efektywnie-realizujacej-edukacje-wlaczajaca-w-praktyce-raport-z-badan/>). Przedstawiono w nim rozwiązania zastosowane w praktyce w wybranych szkołach, które pozytywnie wpłynęły na jakość kształcenia i włączenia.

³ M.in. kontrole NIK: Realizacja zadań narodowego programu ochrony zdrowia psychicznego, (2016), Kształcenie uczniów z niepełnosprawnościami (2017), Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela. Informacja o wynikach kontroli (2017), Wspieranie kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach (2017).

⁴ Informacje o działalności Rzecznika Praw Dziecka w danym roku kalendarzowym.

⁵ Prace zespołów roboczych powoływanych przez Ministra Edukacji Narodowej, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka. Ponadto Białek, I. (2012) Świadomość niepełnosprawności – system wsparcia nauczycieli, w: „Równe szanse w dostępie do edukacji osób z niepełnosprawnościami. Analiza i zalecenia” (2012), Biuletyn Rzecznika

i analiz naukowych⁶. Ponadto były również zgłaszane przez różne środowiska podczas konsultacji społecznych, debat oświatowych, kongresów osób z niepełnosprawnościami, konferencji, warsztatów oraz spotkań informacyjno-konsultacyjnych prowadzonych przez resort oświaty i wychowania. Zalecenia dla Polski w zakresie edukacji osób z niepełnosprawnościami sformułował również Komitet ds. Osób z Niepełnosprawnościami z siedzibą w Genewie⁷. W oparciu o ww. dokumenty i analizy eksperci MEN zidentyfikowali następujące problemy, które stanowią barierę w zapewnianiu wszystkim dzieciom, uczniom i uczennicom dostępu do edukacji o wysokiej jakości:

Praw Obywatelskich 2012 Nr 7, s. 111-119 oraz Białek, I., Nowak-Adamczyk, D. (2012), w: „Równe szanse w dostępie do edukacji osób z niepełnosprawnościami. Analiza i zalecenia” (2012), Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich 2012 Nr 7, s. 11-18.

⁶ Sochańska-Kawiecka, M., Makowska-Belta, E., Milczarek, D., Morysińska, A., Zielińska, D. A. (2015), „Włączający system edukacji i rynku pracy – rekomendacje dla polityki publicznej”, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa; Brzezińska A. I., Rękosiewicz M., (2016), „Wczesne wspomaganie dziecka z perspektywy psychologii rozwoju”, [w:] Bąbka J., Brzezińska A. I. (red.), „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w polskiej i międzynarodowej perspektywie”, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 11–21; Chrzanowska I., (2015), „Pedagogika specjalna. Od tradycji do współczesności”, Kraków: Impuls, s. 566; Głodkowska J., (2010), „Dydaktyka specjalna w przygotowaniu do kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi”, Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, s. 14; Domagała-Zyśk E., (2019), „Kształcenie nauczycieli w kontekście edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – przegląd badań”, Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej, s. 3–4; Teresa Lewandowska-Kidoń, „Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole jako szansa na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego”, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio J. Paedagogia-Psychologia*, vol. XXXII, 2, 2019; B. Kanclerz, „Realizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole – założenia systemowe a rzeczywistość edukacyjna”, *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze* 2020, 588 (3): 16-25; M. Zaorska, „Integracja społeczna i edukacja integracyjna w opinii nauczycieli oraz rodziców uczniów klas ósmych ogólnodostępnej szkoły podstawowej”, *Niepełnosprawność. Dyskursy pedagogiki specjalnej* Nr 37/2020; Zofia Palak, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, „Tendencje w edukacji dzieci z niepełnosprawnością – szanse i zagrożenia, lubelski rocznik pedagogiczny”, t. XXXVI, z. 2 – 2017.

7

<https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Uwagi%20ko%C5%84cowe%20KPON%20final.pdf>

- 1) Brak efektywnych rozwiązań w zakresie wczesnego identyfikowania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci, uczniów i uczennic oraz ograniczone zasoby w zakresie narzędzi diagnostycznych do prowadzenia oceny funkcjonalnej przez specjalistów i specjalistki szkolne oraz nauczycieli i nauczycieli.

Obecne rozwiązania w zakresie instrumentów wsparcia w systemie oświaty oparte są na modelu, w którym dopiero wykrycie poważnych problemów w funkcjonowaniu dzieci, uczniów i uczennic oraz ich potwierdzenie formalnym dokumentem (orzeczeniem) pozwala na wykorzystanie środków finansowych na zapewnienie wsparcia. Procedura wydawania orzeczeń, wymaga przypisania ucznia lub uczennicy do określonego, wąskiego katalogu rodzaju dysfunkcji, co nie uwzględnia sytuacji uczniów i uczennic z problemami spoza tego katalogu.

Jednocześnie niewystarczająca jest promocja zdrowia, profilaktyka i wczesna pomoc przy wykrywaniu pierwszych objawów zaburzeń. Te deficyty systemowe pozwoli zredukować ocena funkcjonalna prowadzona przez nauczycieli i nauczycielki, która opierać się będzie na elastycznych rozwiązaniach odpowiadających na trafnie zidentyfikowane problemy w ramach bieżącej pracy z uczniem lub uczennicą, bez oczekiwania na specjalistyczne badanie w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Prowadzenie szkolnej oceny funkcjonalnej przez nauczycieli i nauczycielki przewidują planowane do wdrożenia przez MEN rozwiązania legislacyjno-organizacyjne.

Ocena funkcjonalna rozumiana jest jako wieloaspektowy i systematyczny proces rozpoznawania zasobów i trudności ucznia lub uczennicy oraz oddziałujących na nich czynników środowiskowych. Proces ten uwzględnia analizę funkcjonowania (opartą na klasyfikacji ICF (Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i

Zdrowia), wiedzy o kamieniach milowych w rozwoju dziecka) oraz – o ile została postawiona - diagnozę kryterialną (opartą na klasyfikacji medycznej ICD lub DSM), a także adekwatny i podlegający stałej ewaluacji program wsparcia⁸. Wprowadzenie oceny funkcjonalnej realizowanej zarówno przez nauczycieli i nauczycielki oraz nauczycieli specjalistów i nauczycielki specjalistki w szkołach, przedszkolach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych wymaga opracowania, ewentualnie dostosowania, narzędzi diagnostycznych wspierających proces oceny funkcjonalnej oraz podniesienia kompetencji kadry w tym zakresie.

W ramach PO WER opracowano narzędzia diagnostyczne do oceny zdolności poznawczych, osobowości oraz funkcjonowania społeczno-emocjonalnego kierowane głównie do pracowników i pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych (przede wszystkim psychologów i psycholożek). Brakuje natomiast (lub wymagają uaktualnienia) odpowiednio przygotowanych narzędzi przeznaczonych dla nauczycieli i nauczycielek oraz nauczycieli specjalistów i nauczycielek specjalistek pracujących w przedszkolach i szkołach (w tym pedagogów i pedagożek szkolnych), w tym narzędzi do przesiewowej diagnozy (dostępne są tylko dwa narzędzia, przy czym tylko jedno zostało wystandaryzowane i znormalizowane).

- 2) Nauczyciele i nauczycielki nie czują się wystarczająco przygotowani do pracy w zróżnicowanej pod względem potrzeb edukacyjnych szkole. Badania⁹ wskazują, że jedną z głównych przyczyn występowania barier w dostępie do włączającego kształcenia w szkołach jest niedostateczne

⁸ „Model Edukacji dla Wszystkich”, 2020, s. 55

⁹ Podgórska-Jachnik D. (2021). Raport merytoryczny. Edukacja włączająca - bilans otwarcia. Warszawa: ORE. <https://www.ore.edu.pl/2021/10/raport-edukacja-wlaczajaca-w-polsce/>

przygotowanie kadry. Analiza danych z monitorowania uwzględniania zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów w procesie kształcenia przeprowadzonego w roku szkolnym 2020/2021¹⁰ wskazała na konieczność wzmacniania kompetencji kadr edukacji włączającej w zakresie uwzględniania zróżnicowania potrzeb uczniów i uczennic w procesie uczenia się – nauczania poprzez udział w doskonaleniu zawodowym. Nauczyciele i nauczycielki wskazują na niewystarczające wsparcie ze strony specjalistycznej kadry w rozwiązywaniu codziennych problemów dydaktyczno-wychowawczych¹¹. Dotyczy to w największym zakresie nauczycieli i nauczycielek przedmiotów, którzy między innymi deklarują (ok. 60% badanych), że nie wiedzą jak uniwersalnie projektować lekcje i materiały dydaktyczne¹² przeznaczone dla uczniów i uczennic ze zróżnicowanymi potrzebami. O niskiej ocenie własnych kompetencji przez ankietowanych nauczycieli i nauczycielki może świadczyć m.in. często wyrażane przez nich przekonanie, że dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim nie powinny uczyć się w szkołach ogólnodostępnych¹³. Rozwijanie systemu doskonalenia kadr jest kluczowe i konieczne w związku z rosnącym zróżnicowaniem potrzeb uczniów i uczennic i łączy się z oczekiwaniami współczesnego

¹⁰ Knopik, T., Wiejak, K., Humenny, G., Płatkowski, B. (2021). Raport z badania: Monitorowanie uwzględniania zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych uczniów w procesie kształcenia. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

¹¹ Domagała-Zyśk E., (2019), Kształcenie nauczycieli w kontekście edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – przegląd badań, Warszawa: Ministerstwo Edukacji Narodowej, s. 3–4. Chrzanowska, I. (2021), Nauczyciele o szansach i barierach edukacji włączającej, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. Raport z konferencji pt. „Szkoła dostępna dla wszystkich uczniów – przygotowanie kadr do edukacji włączającej” (2021), Instytut Badań Edukacyjnych (materiał niepublikowany).

¹² Knopik, T., Domagała-Zyśk, E. Attitudes towards inclusion among Polish primary school teachers – a key factor to implementing inclusive education. Artykuł w trakcie publikacji.

¹³ http://repozytorium.amu.edu.pl:8080/bitstream/10593/12783/1/SE%20nr%2031_2014%20Marzena_Buchnat.pdf, str. 191

rynku pracy. Wprowadzony od 1 września 2022 r. obowiązek zatrudniania nauczycieli specjalistów i nauczycielek specjalistek w przedszkolach i szkołach integracyjnych, i ogólnodostępnych stanowi odpowiedź na te wyzwania. Należy jednak zapewnić tym kadrom odpowiednie przygotowanie merytoryczne tak, aby mogły w pełni odpowiedzieć na zmieniające się potrzeby uczniów i uczennic, a także aktualizować swoje metody pracy adekwatnie do dynamicznie zmieniającej się wiedzy na temat zróżnicowania potrzeb dzieci i młodzieży (z uwzględnieniem najnowszych osiągnięć i ustaleń w obszarze badań psychopedagogicznych). Tak więc, jednym z obszarów wymagających szybkiego wdrożenia są idee uniwersalnego projektowania w uczeniu się. Zasady UDL i racjonalnych usprawnień to zwalidowany zestaw wytycznych, których zastosowanie pozwoli zarówno nauczycielom i nauczycielkom, jak i specjalistom i specjalistkom zaprojektować materiały metodyczne pozbawione barier w dostępie dla jak największej grupy osób uczących się. W Polsce nie wypracowano jednak do tej pory zbioru zasad wraz z rekomendacjami dla praktyków, w jaki sposób stosować tę ogólną wizję w pracy z grupą zróżnicowaną pod względem potrzeb edukacyjnych i rozwojowych. Zaplanowane do opracowania poradniki oparte na przeprowadzonych badaniach walidacyjnych będą uwzględniały zarówno uniwersalnie zaprojektowane metody nauczania, jak i strategie oceny efektów uczenia się.

- 3) Terminologia stosowana w przepisach prawa oświatowego nie jest spójna z aktualną wiedzą naukową w dziedzinie medycyny, psychologii uczenia się i pedagogiki specjalnej. Utrwala to stereotypy dotyczące uczniów i uczennic z niepełnosprawnościami, co sprzyja ich stygmatyzacji. Nie są zdefiniowane w przepisach prawa pojęcia używane w Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, takie jak: „edukacja włączająca”, „projektowanie uniwersalne” czy „racjonalne usprawnienia”,

co utrudnia ich realizację w praktyce szkolnej. Jednocześnie, dotychczasowy brak uregulowań w tym zakresie jest przeszkodą do wprowadzania rozwiązań w innych obszarach m.in. wymagań w zakresie kształcenia nauczycieli. Na konieczność podjęcia działań w tym obszarze wskazał m.in. Komitet ds. Osób Niepełnosprawnych, który zarekomendował Polsce wspieranie wdrażania racjonalnych dostosowań, indywidualizacji w realizacji programów nauczania i edukacji włączającej w dostępnym środowisku oraz udzielanie odpowiedniej pomocy nauczycielom i szkołom we wspieraniu edukacji włączającej dla uczniów z umiarkowanymi i poważnymi niepełnosprawnościami. Kolejnym wyzwaniem jest upowszechnienie stosowania strategii projektowania uniwersalnego oraz wprowadzania racjonalnych usprawnień w procesie nauczania. W związku z tym nauczycielom potrzebne będzie wsparcie metodyczne w tym zakresie i dostarczenie im konkretnych rozwiązań dydaktycznych, co wprost wynika z zapisów Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i ustawy o zapewnieniu dostępności.

- 4) Brakuje jednolitego systemu obiegu danych dotyczących efektywności udzielonego wsparcia edukacyjno-terapeutycznego i skuteczności stosowanych strategii pomocowych.

Uniemożliwia to wdrożenie modelu wsparcia opartego na dowodach naukowych. Agregacja danych ilościowych i jakościowych dotyczących wykorzystywanych instrumentów i ich cykliczne analizy na poziomie ogólnopolskiego systemu informatycznego (wypracowanego m. in. w ramach projektu ukierunkowanego na cyfryzację poradni psychologiczno-pedagogicznych), oparte na jasnej wykładni prawnej (przetwarzanie danych wrażliwych), pozwolą docelowo zwiększyć efektywność edukacji dzięki rekomendowaniu praktykom działań o udowodnionej skuteczności.

- 5) Brak wsparcia uczniów i uczennic ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w procesie przejścia między kolejnymi etapami edukacyjnymi i na rynek pracy. W przypadku osób z niepełnosprawnością wskaźnik aktywności zawodowej wynosi zaledwie 28,8% (2021). Ocena funkcjonalna pozwalająca na wieloaspektowy opis funkcjonowania ucznia lub uczennicy stanowi istotny instrument określania predyspozycji zawodowych w kontekście zarówno dalszej nauki, jak i wejścia na rynek pracy. Brakuje jednak wypracowanej metodyki wiązania oceny funkcjonowania ucznia lub uczennicy ze wspieraniem ich w procesie przechodzenia między kolejnymi etapami zarówno w aspekcie adaptacji (wsparcie psychologiczno-doradcze), jak i efektywnego wykorzystywania zgromadzonych informacji jako potencjalnych czynników wpływających na aktywności edukacyjno-zawodowej.
- 6) Dezaktualizacja narzędzi diagnostycznych w związku z dynamicznymi zmianami społecznymi i kulturowymi. Wypracowane narzędzia diagnostyczne wymagają cyklicznej aktualizacji tak, aby w pełni odnosić się do zmian w funkcjonowaniu uczniów i uczennic (m.in. kontekście zmian cywilizacyjnych i kulturowych). Elektroniczna wersja narzędzi wraz ze wspólną bazą wyników pozwala na regularne monitorowanie adekwatności narzędzi do potrzeb i poziomu funkcjonowania kolejnych pokoleń dzieci i młodzieży. Umożliwia to mniej kosztowne modyfikowanie narzędzi - zamiast tworzenia zupełnie nowych produktów.
- 7) Niski poziom partycypacji osób uczących się, ich rodziców i opiekunów prawnych oraz innych interesariuszy systemu oświaty w projektowaniu i realizowaniu procesów kształcenia oraz wychowania w ramach działań szkoły (Lulek, 2017 ; Otręba-Szklarczyk, 2015). Konieczne jest wzmocnienie kultury zaufania i otwartości, co umożliwi sukces

wszystkim uczniom i uczennicom. Stworzenie takiej kultury wzmocni wszystkie inne działania na rzecz podnoszenia jakości kształcenia oraz wspierania dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży. Aby stworzyć kulturę podnoszenia osiągnięć, szkoły powinny pracować nad zapewnieniem wyrównywania szans poprzez stosowanie innowacyjnych rozwiązań i w ten sposób działać na rzecz przezwyciężania barier doświadczanych przez niektórych uczniów. Kluczowym jest, aby w pracy nad tymi rozwiązaniami byli włączeni również sami uczniowie i rodzice. Jako istotny problem w tym obszarze należy uznać również tzw. deficyt społeczny polskiej szkoły. Zgodnie z raportem „Poza horyzont. Kurs na edukację” (2020) przez deficyt społeczny należy rozumieć „odżegnywanie się edukacji od zadania, jakim jest celowe budowanie i wzmacnianie więzi społecznych, postaw prospołecznych, doświadczeń dających poczucie sprawczości we współdziałaniu”. Oznacza to, że więzi społeczne nie są świadomie kształtowane w celu uzyskania konkretnych efektów uczenia się.

Poniżej wymieniono najważniejsze dotychczas zrealizowane działania w zakresie rozwoju edukacji włączającej (obszar: podniesienie kompetencji nauczycieli)::

- 1) szkolenia dla kadr edukacji włączającej dla 30 tys. osób (tj. nauczyciele i nauczycielki, dyrektorzy i dyrektorki, kadry placówek doskonalenia nauczycieli, jednostek samorządu terytorialnego i kuratoriów, którzy już realizują działania w ramach edukacji włączającej lub przygotowują się do tego);
- 2) uruchomiono siedem kierunków studiów podyplomowych:
 - organizacja i realizacja czterosemestralnych studiów podyplomowych, kwalifikacyjnych - wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i wsparcie rodziny,

- doskonalące studia podyplomowe dla nauczycieli i nauczycielek szkół podstawowych i ponadpodstawowych prowadzących zajęcia w klasach zróżnicowanych pod względem potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów i uczennic,
- studia podyplomowe doskonalące dla nauczycieli w zakresie metodyki wspomagania komunikacji językowej uczniów,
- doradca lub doradczyni rodziny - studia podyplomowe doskonalące o charakterze interdyscyplinarnym,
- psychologia edukacyjna z przygotowaniem pedagogicznym,
- pedagog specjalny lub pedagożka specjalna w edukacji włączającej,
- polski język migowy dla nauczycieli/ek;

3) od września 2022 roku obowiązują minimalne standardy zatrudnienia nauczycieli specjalistów i nauczycielek specjalistek w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych. Zmiany zostały wprowadzone ustawą z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2022 poz. 1116);

4) 8 czerwca 2022 r. podpisane zostało memorandum o współpracy pomiędzy ministrem edukacji i nauki i UNICEF, w ramach którego realizowany będzie projekt, w którym ponad 11 tys. nauczycieli specjalistów i nauczycielek specjalistek otrzyma wsparcie szkoleniowo-doradcze w formule uczenia się przez działanie.

Dodatkowo w ramach wzmocnienia społecznej, więziotwórczej i włączającej roli szkoły opracowano w ramach projektu ORE „Szkolenia i doradztwo dla kadr poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego” (PO WER) model konsultacji szkolnych jako etap oceny funkcjonalnej. Rozwiązanie to porządkuje strategie współpracy i komunikacji między osobami uczącymi się, kadrą szkoły, rodzicami, a specjalistami zewnętrznymi w obszarze

zbierania danych o funkcjonowaniu ucznia lub uczennicy i ustalaniu działań edukacyjno-specjalistycznych. Model opracowany został w paradygmacie partycypacyjnym z uwzględnieniem założeń koncepcji samostanowienia (Ryan i Deci, 2018).

Efektem wypracowanych rozwiązań organizacyjnych i metodycznych będzie zwiększenie dostępności procesu uczenia się i nauczania w polskim systemie oświaty oraz podniesienie jakości edukacji poprzez wdrożenie procesu oceny funkcjonalnej i wsparcie kompetencyjne kadr nauczycieli i nauczycielek oraz specjalistek i specjalistów.

Trwałość rezultatów projektu odnoszących się do modelowych rozwiązań w zakresie wzmacniania dostępności uczenia się i nauczania zapewniona zostanie poprzez włączenie ich do praktyki edukacyjnej. Temu służą m. in. działania szkoleniowe oraz doradcze skierowane do kadr systemu oświaty, a także rekomendacje do zmian legislacyjnych. Opracowany system zbierania danych, model realizacji oceny funkcjonalnej, rozwiązania w zakresie wspierania społecznej, więziotwórczej i włączającej roli szkoły oraz standard aktualizacji narzędzi diagnostycznych będą trwałym wkładem w działania edukacyjne, także po zakończeniu projektu (w ramach polityki MEN).

Rozwiązania w zakresie wspierania społecznej, więziotwórczej i włączającej roli szkoły po procesie walidacji będą rekomendowane przez MEN jako dobra praktyka wzmacniająca kulturę inkluzywną szkoły i będzie stanowił podstawę dla prac nad ewentualnymi zmianami legislacyjnymi prowadzonymi przez MEN w zakresie edukacji włączającej. Tak więc, istotnym elementem trwałości będą działania MEN w zakresie upowszechnienia modelu w przedszkolach i szkołach. Planowane działania mają charakter wdrożeniowy i służą lepszej realizacji zadań, wynikających z już obowiązujących przepisów, do których należą m.in.:

- obowiązek tworzenia programów wychowawczo-profilaktycznych

- obowiązek wspierania dzieci w rozwoju
- kształtowanie u uczniów i uczennic postaw prospołecznych
- kształtowanie u uczniów i uczennic aktywności społecznej.

Wdrażanie rozwiązań w zakresie wspierania społecznej, więziotwórczej i włączającej roli szkoły odnosi się do sposobu realizacji podstawowych funkcji szkoły - rozwiązania służą optymalizacji działań, ale nie są związane z podejmowaniem dodatkowych aktywności spoza tych wymienionych m.in. w już obowiązujących przepisach. Tak więc ich wdrożenie nie będzie wymagało dodatkowych nakładów finansowych.

Uzasadnienie wyboru projektu w sposób niekonkurencyjny oraz wyboru podmiotu, który będzie wnioskodawcą

Ustawa z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2020 r. poz. 1079) przewiduje możliwość wyboru projektów w sposób niekonkurencyjny, jeżeli projekty te m.in. mają strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju kraju (...) (art. 44 ust. 2 pkt 2 ww. ustawy).

Przedmiotowy projekt spełnia ten warunek, ponieważ:

- 1) jest wprost powiązany ze Zintegrowaną Strategią Umiejętności 2030 oraz odpowiada na potrzeby w niej wskazane, przede wszystkim w zakresie:
 - dostarczenia narzędzi, które pozwolą na wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju i możliwości wykorzystania umiejętności:
podnoszenie jakości i promocja edukacji włączającej, ze szczególnym

uwzględnieniem przygotowania dzieci, młodzieży i dorosłych z niepełnosprawnościami do wejścia na rynek pracy;

- wspierania rozwoju umiejętności zawodowych kadr uczących w edukacji formalnej: wzmocnienie oferty doskonalenia w kontekście potrzeb związanych z zapewnieniem wysokiej jakości edukacji włączającej;

- 2) obejmuje zestaw działań mających na celu operacjonalizację założeń opracowanych w projekcie pn. „Wspieranie podnoszenia jakości edukacji włączającej”, realizowanym przez MEN w ramach Programu Wspierania Reform Strukturalnych Komisji Europejskiej oraz wybranych rozwiązań zaproponowanych w załączniku do ww. założeń pn. „Model Edukacji dla Wszystkich” (MEW). Model zakłada organizację kształcenia i wychowania, która zapewni rzeczywiste włączenie i integrację społeczną wszystkich dzieci i osób uczących się, z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uwarunkowanych różnymi przyczynami, np. stanem zdrowia lub niepełnosprawnością;
- 3) wesprze wdrażanie zmian legislacyjnych, które przygotowywane są przez MEN w oparciu o opracowane założenia zmian legislacyjnych i wyniki pilotaży, przeprowadzonych m.in. w PO WER (pilotaż specjalistycznych centrów wspierających edukację włączającą, pilotaż asystenta ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, pilotaż modelu dostępnej szkoły).

IBE – PIB jako instytut badawczy nadzorowany przez MEN dysponuje zasobami kadrowymi, jak i doświadczeniem niezbędnymi do realizacji działań zaplanowanych w projekcie. Naukowo-metodyczny charakter przedsięwzięcia wymaga zaangażowania podmiotu łączącego doświadczenia naukowo-badawcze z pragmatyką edukacyjną i perspektywą implementacji wypracowanych rezultatów do codziennej praktyki przedszkoli, szkół i

placówek systemu oświaty. Dzięki temu rezultaty projektu wypracowane z wykorzystaniem metod naukowych (*evidence based*) będą mogły zostać wykorzystane przez resort edukacji do przygotowywania zmian przepisów prawa i kreowania polityki oświatowej w oparciu o fakty i dane (*evidence informed*).

IBE – PIB posiada doświadczenie w prowadzeniu badań dotyczących jakości systemu edukacji. W latach 2010-2015 IBE – PIB realizował projekt pn. „Badanie jakości i efektywności edukacji oraz instytucjonalizacja zaplecza badawczego” (PO KL). Jego głównym celem było wzmocnienie systemu edukacji w zakresie badań edukacyjnych. W jego czasie realizowano szereg działań dotyczących problematyki psychologicznych i pedagogicznych uwarunkowań osiągnięć szkolnych, a także opracowano 5 raportów o stanie edukacji. Zrealizowano także 8 badań, których celem było opracowanie, przeprowadzenie normalizacji oraz upowszechnienie wystandaryzowanych narzędzi diagnostycznych przeznaczonych do oceny funkcjonowania poznawczego i społeczno-emocjonalnego dzieci i młodzieży w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. W efekcie IBE – PIB opracował, znormalizował i udostępnił poradniom psychologiczno-pedagogicznym 10 zestawów narzędzi diagnostycznych do diagnozy funkcji poznawczych, 1 zestaw do diagnozy rozwoju społeczno-emocjonalnego wraz z podręcznikami oraz 1 zestaw materiałów terapeutycznych, a także liczne materiały o charakterze postdiagnostycznym przeznaczone dla nauczycieli i rodziców. W latach 2018-2022 IBE – PIB w partnerstwie z Uniwersytetem SWPS zrealizował w ramach PO WER projekt pn. „Opracowanie i upowszechnienie narzędzi diagnostycznych do oceny zdolności poznawczych dzieci i młodzieży”. W ramach projektu przygotowano narzędzia do diagnozy funkcjonalnej uczniów i uczennic ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (SPE), w tym uczniów i uczennic zdolnych wraz z towarzyszącym im pakietem materiałów postdiagnostycznych. W ramach

projektu opracowano nowoczesną baterię testów komputerowych do pomiaru zdolności poznawczych, zestaw kilkunastu kwestionariuszy dla rodziców i nauczycieli i nauczycielek, pakiet instrukcji i podręczników testowych. Wszystkie testy oraz materiały postdiagnostyczne zostały zaprojektowane zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania oraz dostosowane do potrzeb uczniów i uczennic z niepełnosprawnościami i SPE. W ramach tego projektu IBE – PIB opracował także zestaw materiałów szkoleniowych dla pracowników i pracownic poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz przeprowadził cykl szkoleń. Ponadto przeszkolono ponad 300 normalizatorów – psychologów i psycholożek, którzy prowadzili badania standaryzacyjne z wykorzystaniem przygotowanej aplikacji diagnostycznej.

Przygotowanie i wdrożenie projektu wymaga zaangażowania przedstawicieli i przedstawicielek MEN, uczelni, organizacji pozarządowych i kuratoriów oświaty, a także pracowników i pracownic przedszkoli, szkół i placówek systemu oświaty oraz innych sektorów - dotychczasowe praktyki IBE – PIB w tym zakresie prowadzenia konsultacji stanowią istotny atut. Ponadto projekt zakłada moduł badawczy, a *know-how* zdobyte przez IBE – PIB podczas realizacji licznych działań w obszarze edukacji, jest kluczowe. Kadrę IBE – PIB stanowią osoby z doświadczeniem w realizacji badań, dorobkiem naukowym udokumentowanym licznymi publikacjami, zarówno o charakterze naukowym, jak i popularyzatorskim.

Zadania przewidziane do realizacji w projekcie, ze wskazaniem (o ile dotyczy): grup docelowych, planowanych terminów realizacji zadań oraz szacunkowych kosztów ich realizacji (w tym jako % kosztów bezpośrednich budżetu projektu) ze wskazaniem głównych kosztów niezbędnych do realizacji zadania¹⁴

Zaplanowano następujące zadania:

- 1) przeprowadzenie i przygotowanie analizy zasobów (z uwzględnieniem produktów i rezultatów PO WER) i potrzeb (w kontekście narzędzi, produktów, kompetencji, kwalifikacji) kadr systemu oświaty w zakresie edukacji włączającej, ze szczególnym uwzględnieniem projektowania uniwersalnego oraz racjonalnych usprawnień**

Celem tego działania jest uporządkowanie, skatalogowanie i opracowanie etykiet dla potencjalnych użytkowników i użytkowniczek tych produktów (np. obszar diagnozy, obszar terapii, grupa indywidualnych potrzeb edukacyjnych, etap rozwojowy) w kontekście ich nowego zastosowania w ocenie funkcjonalnej oraz procesie planowania wsparcia edukacyjno - specjalistycznego.

Istotnym elementem tego zadania będzie badanie potrzeb odbiorców i odbiorczyń (kadr systemu oświaty) w odniesieniu do zadań związanych ze szkolną oceną funkcjonalną (UWAGA: używany w tym dokumencie termin: "szkolna ocena funkcjonalna" obejmuje również etap wychowania przedszkolnego) oraz podnoszeniem dostępności edukacji.

¹⁴ Nie dotyczy projektów instrumentów finansowych i wybranych projektów wskazanych przez IZ (np. projekty koordynacyjne ROPS).

Rezultaty tego badania będą podstawą określenia zakresu opisu funkcjonalności poszczególnych produktów (do szkolnej oceny funkcjonalnej) i ich ewentualnych adaptacji.

Poszczególne zasoby będą udostępniane adekwatnie do potrzeb i zgodnie z uprawnieniami w systemach informatycznych MEN.

Analiza potrzeb będzie przeprowadzona z udziałem m.in. przedstawicieli i przedstawicielek interesariuszy systemu oświaty, w tym jednostek systemu oświaty, związków zawodowych, organizacji i stowarzyszeń zawodowych kadr systemu oświaty, rodziców, uczniów i uczennic.

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psycholodzy i psycholożki, pedagodzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi).

- Szacowany budżet - ok. 2% kosztów bezpośrednich
- Planowany termin realizacji: od 1. do 24. miesiąca realizacji.

2) opracowanie 5 pakietów narzędzi do monitorowania rozwoju dzieci w ramach szkolnej oceny funkcjonalnej, w tym narzędzi diagnostycznych przeznaczonych do oceny rozwoju dzieci

Pakiety będą dotyczyć okresu: do 3. roku życia, wychowania przedszkolnego, 1. etapu edukacji, 2. etapu edukacji, szkoły ponadpodstawowej.

Narzędzia będą zgodne z ideą UDL, będą dostępne w wersji elektronicznej (z możliwością druku). Kluczowym komponentem tego działania jest etap konsultacji wypracowanych prototypów z interesariuszami oraz ich testowanie (jako etap w procedurze standaryzacji narzędzi diagnostycznych).

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psycholodzy i psycholożki, pedagogzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi - dot. części narzędzi).

- Szacowany budżet - ok. 10% kosztów bezpośrednich
- Planowany termin realizacji: od 1. do 48. miesiąca realizacji.

3) opracowanie 4 pakietów narzędzi diagnostycznych, w ramach szkolnej oceny funkcjonalnej

Pakiety będą przeznaczone dla uczniów w wieku 7 – 17 lat o ponadprzeciętnym potencjale intelektualnym i będą obejmować:

- min. 2 testy psychometryczne i 2 podręczniki do ich stosowania;
- min. 1 skalę obserwacyjną;
- 1 zestaw materiałów postdiagnostycznych.

Pakiety ukierunkowane są na identyfikację czterech typów uzdolnień: matematycznych, o charakterze branżowym (bezpośrednio powiązanych z daną profesją, np. mechatronicznych, gastronomicznych), językowych oraz naukowo-badawczych. Narzędzia będą służyć szczegółowej identyfikacji uzdolnień oraz czynników krystalizacji uzdolnień (wyłaniania się konkretnych zestawów zdolności kierunkowych).

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psycholodzy i psycholożki, pedagogzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi - dot. części narzędzi).

- Szacowany budżet - ok. 9% kosztów bezpośrednich

- Planowany termin realizacji: 13-54. miesiąc realizacji.

4) renormalizacja (zaktualizowanie norm do testów)

Renormalizacja będzie dotyczyć testów w obszarze: poznawczym, emocjonalno-społecznym oraz osobowościowym (narzędzia opracowane w ramach PO WER). Renormalizacja testów zapewnia adekwatną i dokładną interpretację wyników. Jest ona szczególnie istotna w warunkach dynamicznych zmian w funkcjonowaniu psychologicznym uczniów, i zgodnie ze Standardami dla testów stosowanych w pedagogice i psychologii¹⁵ powinna być prowadzona z odpowiednią częstotliwością. Celem tego zadania jest wypracowanie standardu aktualizowania norm dla testów wypracowanych w PO WER dostępnych w wersji elektronicznej dzięki agregacji zanonimizowanych danych na serwerze MEN (platforma z testami). Wykorzystanie tej możliwości pozwoli spełnić potrzebę elastycznej renormalizacji testów psychologicznych. W tym przypadku będą to tzw. "user norms"¹⁶, czyli normy na bazie danych zebranych w badaniach prowadzonych przez użytkowników testów w codziennej praktyce, dzięki czemu renormalizacja będzie dużo mniej kosztowna niż ma to miejsce aktualnie.

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psycholodzy i

¹⁵ American Educational Research Association, American Psychological Association, National Council on Measurement in Education, Joint Committee on Standards for Educational, & Psychological Testing (US). (2014). Standards for educational and psychological testing. Washington, DC: American Educational Research Association.

¹⁶ American Educational Research Association, American Psychological Association, National Council on Measurement in Education, Joint Committee on Standards for Educational, & Psychological Testing (US). (2014). Standards for educational and psychological testing. Washington, DC: American Educational Research Association.

psycholożki, pedagodzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi - dot. części narzędzi).

- Szacowany budżet - ok. 7% kosztów bezpośrednich
- Planowany termin realizacji: od 25. do 54. miesiąca realizacji.

5) opracowanie wersji elektronicznej, renormalizacja i implementacja norm do aplikacji komputerowych dla już opracowanych w ramach PO WER i wcześniejszej perspektywie finansowej UE testów rekomendowanych do wykorzystania w procesie oceny funkcjonalnej

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, specjaliści i specjalistki zatrudnieni w przedszkolach, szkołach i placówkach).

- Szacowany budżet - ok. 7% kosztów bezpośrednich
- Planowany okres realizacji: od 13. do 54. miesiąc realizacji

6) opracowanie zestawu narzędzi, w ramach szkolnej oceny funkcjonalnej, do wieloaspektowego pomiaru dobrostanu uczniów na 4 etapach edukacji (dot. osób w wieku od 4 do 20 lat)

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, specjaliści i specjalistki zatrudnieni w przedszkolach, szkołach i placówkach, wychowawcy).

Narzędzie uzupełni warsztat diagnostyczno-metodyczny przede wszystkim nauczycieli przedmiotów tak, aby zwiększyć ich udział w zintegrowanym procesie wspierania zasobów odpornościowych uczniów i uczennic.

- Szacowany budżet - ok. 11,5% kosztów bezpośrednich
- Planowany termin realizacji: od 1. do 54. miesiąca realizacji

7) opracowanie pakietu e-poradników i materiałów metodycznych

Będą one skierowane do nauczycieli i nauczycielek oraz specjalistów i specjalistek w zakresie pracy z grupą uwzględniającą zróżnicowanie potrzeb edukacyjnych i rozwojowych (implementacja idei UDL oraz racjonalnych usprawnień), w tym w zakresie przygotowania programów nauczania, scenariuszy lekcji, sposobów weryfikacji efektów uczenia zgodnie z zasadami UDL.

Ponadto zostanie opracowany standard tworzenia dostępnego e-materiału, który będzie uwzględniał:

- a) projektowanie uniwersalne w edukacji (UDL);
- b) racjonalne usprawnienia (RU, m.in. poprzez zastosowanie nowoczesnych technologii, AAC);
- c) zastosowanie tekstu łatwego do czytania i zrozumienia (ETR).

Standard będzie zawierać rekomendacje dotyczące odbioru e-materiałów w zakresie jego spełniania.

Przygotowana zostanie koncepcja e-materiałów do edukacji włączającej w zakresie dostępności. Koncepcja będzie stanowić wkład do konkursu IP na opracowanie e-materiałów do edukacji włączającej oraz będzie zawierać wytyczne do aktualizacji istniejących e-materiałów pod względem ich dostępności.

Opracowany standard będzie uwzględniany w dokumentacji konkursów IP dotyczących opracowywania e-materiałów do kształcenia ogólnego i zawodowego.

Standard dostępności pozwoli wdrożyć do praktyki nauczania-uczenia się metodykę pracy ze zróżnicowaną grupą, co ostatecznie przyczyni się do wzrostu jakości edukacji.

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psycholodzy i psycholożki, pedagogzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi).

- Szacowany budżet - ok. 6% kosztów bezpośrednich projektu
- Planowany termin realizacji: od 1. do 40. miesiąca realizacji

8) opracowanie, jako element szkolnej oceny funkcjonalnej, modelu wsparcia przejścia między poszczególnymi etapami kształcenia oraz wejściu na rynek pracy (z systemu edukacji)

Model skierowany będzie do wszystkich uczniów i uczennic. Uwzględnić będzie także materiały metodyczne dla nauczycieli i nauczycielek, rodziców oraz przedstawicieli i przedstawicielek otoczenia społeczno-gospodarczego wspierającymi ten proces.

W ramach działania zaplanowano konsultacje i testowanie proponowanych rozwiązań (w zakresie wspierania przejścia między: wychowaniem przedszkolnym, a I etapem edukacyjnym; I i II etapem edukacyjnym oraz II i III etapem edukacyjnym, a także wejściem na rynek pracy – szczególnie w odniesieniu do uczniów i uczennic z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego) w wybranych próbach wszystkich grup docelowych.

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psycholodzy i psycholożki, pedagogzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi), rodzice, pracodawcy, uczniowie i uczennice.

- Szacowany budżet - ok. 4,5% kosztów bezpośrednich projektu
- Planowany termin realizacji: od 13. do 40. miesiąca realizacji

9) opracowanie i wdrożenie rozwiązań w zakresie monitorowania i zapewniania wysokiej jakości kształcenia osób uczących się – edukacji włączającej (w edukacji formalnej) z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych

W czasie realizacji projektu zaprojektowane będą rozwiązania w zakresie monitorowania dostępności edukacji. Rozwiązania zostaną zwalidowane na próbach pilotażowych, a następnie wdrożone. Analizy danych będą prowadzone cyklicznie, a na ich podstawie zostaną opracowane rekomendacje dla zmian. Rozwiązania te pozwolą na rzetelną analizę skuteczności podejmowanych działań zarówno w aspekcie merytorycznym, organizacyjnym, jak i finansowym, ponadto pozwolą oprzeć wsparcie edukacyjno-specjalistyczne na modelu *evidence based*.

Zadanie uwzględnia etap konsultacji z interesariuszami.

Grupa docelowa: przedstawiciele i przedstawicielki organów prowadzących szkoły i placówki, MEN.

- Szacowany budżet - ok. 5,5% kosztów bezpośrednich projektu
- Planowany termin realizacji: od 1. do 48. miesiąca realizacji

10) opracowanie materiałów szkoleniowych oraz edukacyjno-informacyjnych dotyczących produktów zadań 2 – 9 dla kadr systemu oświaty

- Szacowany budżet - ok. 2% kosztów bezpośrednich projektu
- Planowany termin realizacji: od 11. do 58. miesiąca realizacji

11) wsparcie szkoleniowo-metodyczne dla kadr systemu oświaty

Będzie ono organizowane w różnych formach, dostosowanych do potrzeb poszczególnych grupy, do których należeć będą przede wszystkim nauczyciele i nauczycielki, w tym nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki oraz dyrektorzy i dyrektorki przedszkoli, szkół i placówek ogólnodostępnych. Celem wsparcia edukacyjnego będzie przygotowanie kadr do wdrożenia rozwiązań wypracowanych w projekcie.

Wsparcie szkoleniowo-metodyczne ma na celu prezentację zasad stosowania wypracowanych produktów i korzyści, jakie dzięki ich wykorzystaniu w praktyce zawodowej mogą odnieść sami nauczyciele i nauczycielki oraz specjaliści i specjalistki, jak i uczniowie i uczennice – główni odbiorcy wysokiej jakości edukacji włączającej. Wszystkie działania mają charakter wdrożeniowy, gdyż ich metodyka oparta będzie na uczeniu się w działaniu, tzn. kluczowym komponentem wsparcia jest krytyczna analiza praktyki (diagnostycznej, doradczej, terapeutycznej, kształceniowej) uczestników i uczestniczek, która uwzględnia korzystanie z nowych produktów.

Działania edukacyjne zaplanowano m.in. jako:

- cykle konferencji stacjonarnych organizowanych we wszystkich miastach wojewódzkich;
- specjalistyczne szkolenia on-line;
- doradztwo i konsultacje stacjonarne i on-line;
- tworzenie i prowadzenie sieci współpracy nauczycieli i nauczycielek oraz specjalistek i specjalistów;
- cykle webinarów i podcastów.

Grupa docelowa: kadry systemu oświaty (pracownicy i pracownice poradni psychologiczno-pedagogicznych, nauczyciele specjaliści i nauczycielki specjalistki zatrudnieni w szkołach i placówkach, tj. psychologzy i

psycholożki, pedagodzy i pedagożki, doradcy i doradczynie zawodowi; nauczyciele i nauczycielki przedmiotowi), pracownicy i pracownice administracji oświatowej.

- Szacowany budżet - ok. 24% kosztów bezpośrednich
- Planowany termin realizacji: od 11. do 67. miesiąc realizacji

12) wsparcie społecznej, więziotwórczej i włączającej funkcji szkoły

Opracowanie rozwiązań w zakresie wsparcia społecznej, więziotwórczej i włączającej funkcji szkoły

Eksperci i ekspertki z zakresu edukacji włączającej opracują modelowe rozwiązania z zakresu wzmocnienia społecznej, więziotwórczej i włączającej funkcji szkoły i jej integralności z procesem uczenia się.

Będą one zawierać w szczególności:

- rozwiązania na rzecz włączania, aktywności i wpływu dzieci, uczniów i uczennic oraz ich rodziców na życie społeczności szkolnej, z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb;
- kwestie dotyczące: realizacji funkcji społecznych i integrujących społeczność szkolną i lokalną; prowadzenia superwizji dla kadry szkół, w celu zapewnienia właściwych warunków pracy nauczycielom i nauczycielkom oraz specjalistom i specjalistkom w kontekście włączenia w szkołach; wsparcia konsultacyjno-szkoleniowego dla dyrektorów i dyrektorek, nauczycieli i nauczycielek oraz specjalistów i specjalistek szkolnych oraz rodziców lub opiekunów prawnych, w tym w zakresie praw podstawowych, tj. przede wszystkim w zakresie praw osób z niepełnosprawnością, równouprawnienia płci i niedyskryminacji;
- wytyczne w zakresie prowadzenia tutoringu rówieśniczego, w tym wnioski z ustaleń projektu innowacyjnego FERS „Wsparcie rówieśnicze

- w zakresie zdrowia psychicznego młodzieży (peer support)” – jeżeli będzie to możliwe;
- wytyczne w zakresie współpracy i wymiany wiedzy (np. wspólne nauczanie) pomiędzy nauczycielami i nauczycielkami polsko- i ukraińskojęzycznymi;
- wytyczne w zakresie włączania treści dotyczących świadomego budowania orientacji prospołecznej uczniów i uczennic do kształcenia prowadzonego przez nauczycieli przedmiotów.

W przygotowaniu rozwiązań wezmą udział:

- przedstawiciele i przedstawicielki kadry pedagogicznej, a także organów zarządczych z co najmniej 20 przedszkoli i szkół, w tym specjalnych i integracyjnych (warsztaty konsultacyjne, badania ankietowe, pogłębione wywiady poznawcze);
- dzieci, uczniowie i uczennice (w tym przedstawiciel samorządów szkolnych) oraz rodzice lub opiekunowie prawni (w tym przedstawiciele rady rodziców) z co najmniej 20 przedszkoli i szkół, w tym specjalnych i integracyjnych (badania ankietowe, pogłębione wywiady poznawcze).

Zakłada się przekazanie zaproszenia do przedszkoli i szkół, z zachowaniem podziału terytorialnego kraju oraz wielkości miejscowości, w której znajdują się ww. podmioty.

Do przygotowania rozwiązań wykorzystane zostaną co najmniej wyniki projektów:

- Szkoła dostępna dla wszystkich (Accessible School for All), realizowanego przez Instytut Badań Edukacyjnych;
- Dostępna Szkoła;

- dotyczących Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą – dwa projekty realizowane przez Ośrodek Rozwoju Edukacji;
- Voices into Action: Including the Voices of Learners and their Families in Educational Decision-Making;
- Asystent ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- Model Wsparcia Międzysektorowego.

W ramach tworzonych rozwiązań przeprowadzona zostanie adaptacja do polskich warunków narzędzia „Voices into Action (VIA) Toolkit”, dostępnego pod linkiem: <https://www.european-agency.org/via-online-toolkit>.

Adaptacja ma polegać co najmniej na przygotowaniu wersji narzędzia w języku polskim, która jest dopasowana i dostosowana do specyfiki polskiego systemu oświaty, w tym poszczególnych rodzajów szkół.

Opracowane zostaną również wersje prototypowe wszystkich niezbędnych materiałów informacyjno-metodycznych (np. webinary, podcasty, poradniki, prezentacje, materiały szkoleniowe itp.), które stanowić będą obudowę modelu. Celem tych materiałów jest wsparcie przedstawicieli i przedstawielek szkół we wdrażaniu rozwiązań zaproponowanych w modelu. Zakłada się również podczas wdrażania produktów poddawanie ich twórczym adaptacjom przez uczestników i uczestniczki pilotażu i szkoleń (twórcze modyfikacje gotowych rozwiązań to również istotny element procesu partycypacji).

Proponowane rozwiązania stanowią jedno z narzędzi wspomagających samoocenę pracy szkoły w zaawansowaniu we wprowadzaniu edukacji włączającej w zakresie realizacji funkcji społecznych i integrujących społeczność szkolną i lokalną. Jednocześnie w tym samym projekcie powstaną narzędzia i wskaźniki mierzące efektywność edukacji włączającej

w ramach SORED - systemu oceny rozwoju edukacji dostępnej. Na podstawie modelu oraz wniosków z pozostałych działań projektowych przygotowane zostaną wytyczne w zakresie tutoringu rówieśniczego w przedszkolach, szkołach wśród dzieci, uczniów.

Realizacja pilotażu rozwiązań w zakresie społecznej, wychowawczej i włączającej funkcji szkoły

Celem pilotażu poza sprawdzeniem wypracowanych rozwiązań jest także sprawdzenie w jakim stopniu i czy wprowadzeniu jakich warunków mogą one zostać zintegrowane z głównym nurtem działań edukacyjnych.

Wnioskodawca zaplanuje przeprowadzenie pilotażu (min. 1 rok szkolny) rozwiązań w co najmniej:

- 10 przedszkolach;
- 20 szkołach podstawowych;
- 20 szkołach ponadpodstawowych.

Szkoły biorące udział w pilotażu będą zróżnicowane, m.in. pod względem typu (liceum, technikum, szkoła branżowa) oraz wielkości miejscowości.

Wśród łącznej liczby szkół zapewniony zostanie udział co najmniej 10% szkół specjalnych i 10% szkół integracyjnych lub szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi. Co najmniej 30% placówek objętych pilotażem będzie zlokalizowanych na obszarach wiejskich.

Przedszkola i szkoły biorące udział w pilotażu otrzymają wsparcie merytoryczne ekspertów i ekspertek wnioskodawcy przy wdrożeniu rozwiązań zaplanowanych w modelu. Projekt nie zakłada przekazywania środków przedszkolom i szkołom na wdrożenie modelu.

Do zadań szkoły biorącej udział w pilotażu w szczególności będzie należeć realizacja, we współpracy z wnioskodawcą:

- modelowych działań wspierających społeczną, więziotwórczą i włączającą funkcję szkoły,
- przekazywanie informacji zwrotnych dotyczących trafności, efektywności i możliwości zastosowania rozwiązań w rzeczywistych warunkach pracy szkoły.

Na każdym etapie pilotażu zapewniony zostanie udział dzieci, uczniów i uczennic, rodziców lub opiekunów prawnych oraz przedstawicieli i przedstawicielek rad pedagogicznych.

Realizacja działań szkoleniowo-upowszechniających

Na podstawie wniosków z pilotażu zostanie zaktualizowany model oraz materiały informacyjno-metodyczne. Na ich bazie eksperci i ekspertki IBE – PIB opracują materiały szkoleniowe i przeprowadzą szkolenia on-line dla przedstawicieli i przedstawicielek kadry systemu oświaty z ok. 4 200 szkół lub placówek (8 000 osób).

- Szacowany budżet dla całego zadania nr 12 - ok. 11,5 % kosztów bezpośrednich
- Planowany termin realizacji całego zadania nr 12: od 19. do 58. miesiąc realizacji

Wszystkie zadania od 1 do 12 przewidziane do realizacji w projekcie będą poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi z interesariuszami zaangażowanymi w proces edukacji m.in.: kadrami systemu oświaty, organami prowadzącymi, przedstawicielami NGO oraz partnerów społecznych.

Udział interesariuszy na każdym etapie realizacji projektu pozwoli dostosować produkty do potrzeb i oczekiwań ich potencjalnych użytkowników oraz odpowiadać na zmiany w tym zakresie.

Ponadto Wnioskodawca zaplanuje zatrudnienie w ramach projektu (przez okres realizacji całego projektu) na umowę o pracę w wymiarze co najmniej 0,5 etatu co najmniej 2 osób z niepełnosprawnością w rozumieniu Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027.

Czy projekt będzie realizowany w partnerstwie?

Nie

Czy projekt będzie projektem grantowym?

Nie

Przewidywany termin ogłoszenia naboru

3. kwartał 2023 r.

Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie

lipiec 2023 r.

Przewidywany okres realizacji projektu

październik 2023 r. - kwiecień 2029 r.

Szacowany budżet projektu

Szacowana kwota wydatków w projekcie w podziale na lata i ogółem (PLN):

- w roku 2023: 113 947,14 zł
- w roku 2024: 4 949 029,54 zł
- w roku 2025: 19 250 000,00 zł
- w roku 2026: 28 300 000,00 zł

- w roku 2027: 32 900 000,00 zł
 - w roku 2028: 20 750 970,00 zł
 - w roku 2029: 3 515 653,32 zł
- ogółem: 109 779 600,00 zł

Minimalny poziom dofinansowania: 100%

Szacowany wkład UE (PLN): 90 590 125,92 zł

Wymagany wkład własny beneficjenta: Nie

Cross-financing

Nie

Zakładane efekty projektu wyrażone wskaźnikami

Wskaźniki produktu

1) Liczba przedstawicieli kadr edukacji włączającej objętych wsparciem
Wartość docelowa dla projektu: 15 000

2) Liczba opracowanych narzędzi i zestawów materiałów metodycznych do pracy z osobami uczącymi się z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych i rozwojowych

Wartość docelowa dla projektu: 51

3) Liczba osób objętych wsparciem w zakresie wzmocnienia społecznej, więziotwórczej i włączającej funkcji szkoły

Wartość docelowa dla projektu: 8 000

Wskaźniki rezultatu

1) Liczba przedstawicieli kadr edukacji włączającej, którzy podnieśli kompetencje

Wartość docelowa dla projektu: 13 300

- 2) Liczba zwalidowanych rozwiązań ukierunkowanych na podniesienie jakości edukacji włączającej w Polsce

Wartość docelowa dla projektu: 9

- 3) Liczba placówek systemu oświaty, które wzmocniły funkcję społeczno-wychowawczą

Wartość docelowa dla projektu: 4 000

Podpis osoby upoważnionej do podejmowania decyzji w zakresie Rocznego Planu Działania

Miejscowość, data:

Podpis osoby upoważnionej:

Data zatwierdzenia fiszki w ramach Rocznego Planu Działania: